

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Annvæ Litteræ Provinciæ Franciæ Anni M.DC.VIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70405)

ANNVÆ LITTERÆ
PROVINCIAE FRANCIÆ

Anni M.DC.VIII.

On parua etiam in Prouicia Fran-
ciae facta est hoc anno domicilio-
rum vel mutatio vel accessio; re-
stitutis primùm Prouincia Lug-
dunensi, vndè translata huc fue-
rant, duobus Collegiis Sequani-
cis, Dolano scilicet & Bisuntino;
receptoque Molinenfi, quod in Lugdunensi antea
censebatur, duobus deindè recens inchoatis, Re-
menfi & Ambianensi, ac tertio Augensi ex pristinis
exilij nostri ruinis redintegrato. Itaque numerati
sunt in vniuersum per quindecim domicilia, socij
sedecim supra quadringentos: septem morte sub-
latis, allecti in Societatem octo & quinquaginta.

DOMVS PROFESSA PARISI-
ensis.

ALuit è nostris Domus Professa Parisiensis,
potiore anni parte circiter 20. Sacerdotes
13. ceteros Adiutores. Sub anni exitum ti-
rocinium 15. circiter Nouitiorum R. P. N. Gene-
ralis mandato erigi cœptum; quod piorum hucusq;
eleemosynis vnâ cum ipsa Domo sustentatum, in
spem maiorem adolescit. Nouis aliquot ædificiis
Domus nostræ laxatæ, ad quod iuuat liberalis cui-
dam è nostris eleemosyna. In iis cubicula noua fa-
cile

cilè sexdecim honestè religiosèq; composita. Tres è Belgio submissi, partim auxilio, partim, & verò præcipuè, vt Gallica lingua probè percepta, expeditiones sint habendis ad populum è suggestu sermonibus. Conciones à nostris crebrò habitæ, non in templo tantum nostro, ad quod non infrequens nec ignobilis confluit Auditor; sed & per vrbis Parochias celebriores: Parochianis nostros certatim expetentibus, vt pl^o laboris sit in recusandis, quàm in quærendis sedibus. Die Circumcisionis ineunte anno, Rex ipse Christianissimus, cum sacra Synaxi manè refectus Strumosos circiter quingentos variis è Prouinciis affluentes, de more tetigisset, ad nos à prandio, Regina totaque aula comitatus aduenit, vespèris, concionique attentus interfuit, ac statas ad obtinendas Indulgentias orationes piè sedulòque recitauit. Sub abitum, cum sermo fortè de Catechismo incidisset, Illustrissimo Cardinale Perronio, ac Parisiensi Episcopo præsentibus, magno animi sensu intulit, cõdolendum omninò Catholicos hac in re longo ab hæreticis interuallo superari: planeque Episcopis enitendum, vt sanctum hoc & tanti olim habitum ministerium in integrum veluti postliminio restituatur.

Exeunte anno cum tres è nostris per Aduentum conciones in vrbe ad populum haberent, Rex idè ad vnumquemque eorum sigillatim audiendam, tribus itidem diebus è Palatio cum Regina ac Principibus aulæ processit, magna vtique in Ordinem nostram benevolentia significatione, cum è tanto concionatorum illustrium numero, qui in hac vrbe maximè vigent, nostris duntaxat hominibus, id hono-

honoris exhiberet. Historiam Indicam Gallica lingua quidam è nostris vnum in corpus redactam ediderat, hanc Rex sibi dedicatam tanta animi voluptate perlegit, vt vix tandem tertia eius repetitione satiari potuerit. Sed propensum hunc in nos Regis animum, nihil tam prædicat, quàm P. Hieronymi Barisonij ex vrbe aduentus. M. ffus hic à R. P. N. Generali, vt præcipuè quædam ad Societatis nostræ bonū attinētia, pponeret, ab eo sūma humanitate & beneuolentia exceptus est. Nec eo cōtentus Rex, eundem Patrem cum P. Ferdinando Bastida ad S. Germani fanū octauo circiter hinc lapide distitum inuitauit, & liberos suos qui inibi apparatus Regio educantur, videre voluit: quos ipse omnes cum ante nostros steterit, vt puerilia quædam recreationis ergò à mensa proluderent imperauit.

Pœnitentium ad nos accurrentium, communicantiumque accrescit indies numerus. Ipso anni die ingens eorum ad Indulgētijs obrinendas multitudo confluxit: vt & per Aduentum, cum Sanctissimi Domini nostri Pauli V. Iubilæum in ea tēpora incidisset. Multi ab hæresi abducti: plures in fide nutantes stabiliti. In iis illud illustre. Trecentis quidam Iuuenis parentibus natus hæreticis, aliquot annos in Hollandia stipendia meruerat. Cum in quodam conflictu mortem sibi certam imminentem videret, memor B. Nicolai, cuius ope multos olim è diuersis casibus ereptos audierat, vouit se si incolumis euaderet, Catholicam fidem amplexurum, peregrinationemque, ad B. Nicolai in Lotharinga suscepturum. Votum Deo acceptum probauit euentus. Omnibus ad vnum commilitonib⁹ circū

circū se cæsis, sol^o ipse non viuus modò, sed integer etiam euasit, promissi tantum reus, quo se fideliter exoluit. Tres è nostris damnatorum ad triremes, cum abducerentur, confessiones excepère. Aditi de more carceres, ægri, Nosocomia. Missiones præcipuæ duæ institutæ, Aureliam vna, Diepam altera. Qui Aureliam per Quadragesimam missus est, concionibus ita ciuitatem permouit, vt & publicas à Magistratu gratias meritus sit, & ciuium in Societatem affectus vsque ad eò accenderit, vt iam serio de Collegio apud se statuendo deliberent. Catechismus de more & ab eius socio habitus, nescias maiorem nè attulerit aut pueris fructum, aut ciuitati voluptatem. Diepana Missio vt diuturnior, & in messe vberior, ita plures etiam attulit fruct^o. Quà primùm noster è suggestu visus, mirum quantum hæreticis terroris intulerit. Matrona quædam ex ipsorum grege ad concionem venerat, hanc in aliorum terrorem tantis molestiis affecerunt, vt tri-duo mortua sit. Quadraginta omninò Christo nomen dedère. Ipsi fidei hostes palam professi sunt, Iesuitæ aduentu maiori se plaga percussos, quàm cum superioribus edicto publico solum vertere coacti sunt. Cumque hætenus nihil nobis nisi scripturam occinerent, iam eandem vel inuiti profitentur, videri omninò scripturæ verba à nobis stare, sed à se sensum, videlicet secundum sensum eorum. Variis actibus Patrem vocare in inuidiam conati sunt; cumque nihil pro voto succederet, nouissimè duo falsi testes acceperunt; verùm quia conuenientia non erant testimonia eorum, in fumum abiit accusatio. Sed præcipuus fructus nutantibus in fide fir-

mandis constitit. Plures sexcentis sunt, qui de fidei nostræ controuersis post has conciones non verentur pedem cum quolibet Ministro conferre. Venera odia extincta non pauca. Qui manuum labore victitant, ea lege operam suam hæreticis addixerat, vt concioni, qua hora haberetur, non impediretur interesse, horæ illius iacturam se qua vellent ratione farturos, aut prædii ipsius priuatione, aut lucis præuentione, aut operis in noctem etiam concubiam productione. Patrem porrò in Britanniam abscedentem tanta hominum vtriusque sexus multitudo prosequuta est, benedictionem ab eo flexis genibus obortisque lachrymis efflagitantium, vt difficillimum ei fuerit, aut lachrymas continere, aut ex eorum turba diuelli. Eidem redeunti multi vel pedites obuiam occurrerunt, eo applausu & acclamatione, vt tota ciuitas commoueretur.

RESIDENTIA COLLEGII

Parisiensis.

In Residètia Collegii Parisiensis versati ferè sunt hoc anno decem è nostris, sex Sacerdotes, reliqui rerum domesticarum Adiutores. Dum autem expectatur Scholarum, totiusq; antiquæ formæ Collegii integra restauratio, non otiosa interim nec inanis est opera nostrorum. Audiuntur in Sacello domestico confessions, ritèque expiatis sacra porrigitur Eucharistia, numeratq; sunt, qui ea reficerentur festis quibusque diebus non pauci, solennioribus verò supra ducentos. Quo genere iuuantur imprimis Adolescentes, qui cum in variis

Aca-

Academiæ Collegiis nunc degant, memores hauriæ olim apud nostros pietatis ac disciplinæ, libenter ad nos confluunt, feruidiorisque ætatis impetum crebra Sacramentorum vsurpatione reprimunt ac retundunt. Non defuerunt qui nostrorum admonitu hæresim agnoscerent, eiurarentque. Nonnulli etiam piis commentationibus exculti. Duo tresvè in Societatem, in alios Ordines plures allecti. Catechismus toto fermè anno Scholasticis in Sacello nostro explicatus. Quod verò ad externa spectat, Domum Issiacam, Collegii olim cum floreret, recreationibus percommodam, futuramque deinceps, Regio diplomate postliminio recuperavim⁹, refusis tamen aureis 1700. quo pretio ab iis redempta ferebatur, qui per absentiam nostrorum eam domum villamque occuparunt. Auçta etiam domestica supellex, & annui reditus Collegij.

COLLEGIVM MVSSIPONTANUM.

Numeravit hoc Collegium de nostris priore quidem semestri 74. in his Sacerdotes 30. Scholasticos 26. 18 Coadiutores: Posteriore tamen numerus nonnihil fuit imminutus. E vivis exceſſerunt Patres quatuor: primus Pater Odo Pigéolius Professus quatuor votorum, ferè septuagenarius, qui 40. & amplius annos in Societate tranſegerat, multis magnisq; laborib⁹ functus, difficillimis Galliæ temporibus, 14. annis Rector; designatus præterea Visitator & Aſſiſtens, niſi alterum impedisset rerum noſtrarum perturbatio, alterum

terum morbus, qui illum per eos ipsos ferme dies, quibus Romam à R. P. N. Generali vocabatur, inuasit, ac reliquo vitæ spatio omnium munerum experte tenuit. Secundus Pater Ioannes Hayus, Professus quatuor votorum, sexagenarius, vir ex miæ doctrinæ & obseruantia in Superiores singularis; obediētæ certè quidē in paucis cultor. Tertius Pater Ioannes Hordal, Coadiutor spiritualis, etiam sexagenarius, is exactis 30 .circiter annis in Religione, dum ad prandium de more accumbit, mutato sub finem vultu, pallere, deficere; monet, qui assidet, scyphum labris vt admoueat; paret ille, verum id dum tentat: tremere manus, caput inclinare velut emortuum: accurrunt Patres Fratresque, in manus è mensa deferunt, & eum qua possunt diligentia & charitate iuuant: sed frustra, vix triclinio priusquam vita cedit. Quæ res vt nostros perculit vehementer, ita maximum & illustre dedit exemplum infirmitatis humanæ; nosque pariter omnes edocuit, quàm sit è re nostra Christi illud sæpè mente versare: estote parati &c. inopinam tamen mortem & importunam, non incidisse in imparatum, argumento est, quòd sæpè multos ad bene sanctèque moriendum, bonus ille Pater summo studio adiuuisset, & eo ipso die, quo est mortuus, sacrum fecisset. Quartus Pater Iacobus de Lugni etiam Coadiutor formatus & sexagenarius, qui cum paucos ante obitum annos, oculis ferme captus vix sine baculo solus tutò progredi posset, eam molestiam patienti animo semper tulit, totumque illud tempus partim orationibus, partim cōmentationibus rerum cælestium ad extremam vsque diem transmisit. Verum

rum

rūmenimuerò prouidus ille Pater familiās & Mef-
fis Dominus Deus suffecit operas in locum demor-
tuorum: siquidem quinquaginta & amplius è scho-
lasticis nostris magno tenentur desiderio Societa-
tis ineundæ, omnes è duplici Sodaktio B. Virginis;
supra quos decem & octo in eandem fuerunt hoc
anno ascripti. Venio ad ædem sacram, quæ aucta est
ab ara maxima, venusta sanè, & ita conspicua, vix
vt vllain tota Lotharinga cum ea cōferēda videat-
ur: hanc Deo sacrauit Reuerendissimus Dominus
Episcopus Tullensis, exceptus sub consecrationem
Patrum conuiuio in triclinio, vnâ cum aræ Patrouo
ac parente Domino Abbate Bellopratensi. Ad Ec-
clesiam conuersi quinque ex Calvinismo; ex Ma-
humetano Turca vnus ad fidem est instructus, &
aqua sacra lustratus. Reliqua anni huius cum supe-
rioribus communia. Numeratur Scholastici 1600.
de quibus Nobiles non pauci, plerique Religiosi: v-
tebantur Triclinio admodum angusto, & vsque a-
deo obscuro, vt si quando cœlum nubibus aut plu-
uiis tegeretur, vel ipso die medio luminibus ac-
cēsis esset opus. Iam capacissimum est ædificatum,
cui aula adiuncta paris aut maioris quâ longitudinis
quâ venustatis: his super extructa duodeviginti
cubacula pulcherrimo non minus quàm saluberri-
mo aspectu. Ab aula itur cōtinenter in hortum, vbi
per ampla & spatiosa porticus excitata, quæ
quaternos minimum excipiat inam-
bulantes.

PROVINCIA
COLLEGIVM VIRDV-
nense.

Aluit Viridunense Collegium 24. de nostris; 12. Sacerdotes, quorum vnus in Schola docet, Magistros præter hunc alios quatuor, reliquos Coadiutores. Hæretici octo veritati, Deoque manus dederunt, in quibus viri cuiusdam nobilis constantia prætermitti non potest; qui cum agnatos omnes ac matrem præcipuè haberet, ea fœdatos labe, sic ab iis auctoritate continebatur, religiosum vt arbitraretur eam Religionem, quam tam multi de suis profiterentur, abdicare. Accedebant ad hæc matris tum preces tum minæ, quæ cum artes suas iam intelligeret aduersus filii voluntatem nihil posse, quod desperatis rebus vltimum solet esse, minitabatur eum se, si quid noui consilii moliretur, exheredaturam. Vicit tamen hominem veritatis vis, qua sic animo commotus est, maiorem vt rationem excitantis Dei, quàm reuocantis parentis habendam existimavit. Ergò quò facili⁹ cum Deo rediret in gratiam, in Collegium se recepit, vbi piis commentationibus aliquot dies excultus, Ecclesiæ tandem restitutus est summa cum voluptate. Alter cum annos vnde viginti iisdem in erroribus versatus esset, grauius tandem ægrotans eiurare perfidiam cupiebat. Verùm cum per familiam hæreticam nulla potestas fieret Sacerdotis, bono dolo penetrauit ad eum vnus è nostris, cui de peccatis confessus paulò post obiit. In cuius etiam funere habita concio, non minore luctu familiæ hæreticæ, quàm reliqui populi gratulatione frequen-

quentiaque. Ad Benedictinos studiosi tres, ad Carthusianos vnus, ad Franciscanos, quos Recollectos vocant, duo, ad Capicinos tres, in Societatem tres adscripti sunt. Ciuitatis ardorem ac pietatem non parum auxit, noua quædam existis locis inaudita supplicandi ratio, quæ nocte ea suscepta est, quæ hebdomada maioris feriam sextam antecedit. Processerunt enim induti saccis honestissimi viri complures, qui cum bonam Templorum partem obissent, in nostro demum post cohortationem breuem ab vno de nostris habitam, in sua terga sauerunt, vniuersa non tantum admirante, sed etiam approbante ciuitate; quod ipsa res declarauit; nam postridie non pauci reperti sunt, qui se præteritos aut non admonitos expostularent, ac rogarent sibi vt liceret illa saltem quæ sequebatur nocte, pietatis eodem officio in nostro Templo Christi patienti condolare, quibus, vt licuit, est factum satis. Vt mur Prorege nostri amantissimo, Collegium aliquoties inuisit: Auctum est præsidium turma Cataphractorum eorum, quibus Prorex ipse pro Serenissimo Duce Aurelianensi præest (is est alter ex Christianissimi Regis liberis) ij cum sint ex præcipua Nobilitate, mirum est quàm nos obseruent. Feriis Paschalibus apud nos vniuersi confessione seipso expiarunt. Frequentes ad nos adeunt, de rebus dubiis consulunt, si quos intelligant parùm sincerè de pietate sentire, ad nos adducunt, si quid dissensionis inter suos sit, maturè nos monent: denique nihil prætermittunt, quò suum in nos animum aperiant. Sed ad hanc illorum de nobis opinionem momèti plurimum attulit, quod commemorabo. Decum-

bebatita grauitere ex illis vnus, vt fugere iam propè animus videretur: euocatur Sacerdos qui confessionem excipiat, adit, facit vterque quod in tali re ac tempore faciendum fuit. A confessione rogat eger, noſtrorum vt precibus ad Deum fuſis iuuetur: faciunt vniuerſi de Reſtoris volūtate; poſtridie cum ad eundem rediſſet noſter, quem deſunctum putabat, ſanum præter ſpem & incolumè inuenit. Cognitum eſt eodè illo tempore, quo ſub ſerotinum examen Deum prodecumbète agro deprecamur, eundem illum derepentè conualuiſſe: Quod ſanè beneficium ille tanti facit, noſtrorum vt precibus debere ſe vitam apud quos poteſt profiteatur. Euolauit vt ſperamus in cœlum P. Ludouicus Riuerius, variis virtutibus inſtructus, quæ noſtros homines inprimis decent. Vixerat in Societate annos viginti tanta animi ſuauiſſe & modeſtia, nullus vt inuentus ſit, qui ſe leuiſſimè violatum ab eo, nè verbo quidem perſtrictum meminifſet. Quare cum nemine viſus eſt vnquam contendere, nè nutu quidem repugnare, cum potius id vnum ſuis in dictis, tum factis quæreret, omnib⁹ vt inferior videri poſſet. Accedebat ad ſummam animi demifſionem cæteraſque virtutes obedientiæ ſtadium, quod tota vita coluit, eximium ac ſingulare. Iuſſus enim humaniores litteras profiteri, ſeptem & decem annos ferè continuos eloquentiam docuit, ea conſtantia, nunquam vt viſus ſit, nè minima quidem ſignificatione temporis aliquid ad interquieſcendum appetiſſe, vndè nihil vnquam Superiorem vel per ſe vel per alium rogauit, aut rogandum exiſtimauit, nè quidem vt ad alia maiora ſtudia liceret aſpirare.

Quin

Quin potius cum quærentur homines, qui se disciplinis humanioribus addicerent, ipse se libentissimè obrulit, ac aliis vt idem facerent, auctor fuit. Decubuit 9. Calendis Augusti, octauoque post die extinctus est pridie Calendis Augusti, cum nihil magis habuisset vnquam in voris, quàm vt huius vitæ dies is sibi vltimus esset, qui parenti quondam nostro Beato Ignatio abeunti in cælum primus fuisset. Elatus est cum totius propè ciuitatis lacrymis, præcipuè nostrorum Auditorum, quibus tum studiorum Præfectus erat. Ad illius cohonestandum funus, conuenerunt ex æde primaria Canonici quàm plurimi, de singulis familiis Religiosis bini, tanto cum sensu, omnes vt tantum virum tam importuno sibi tempore ereptum lugerent.

DOMVS PROBATIONIS NAN
ceiana.

VArius hic nostrorum numerus, seu Nouitiorum accessu, seu ad Collegia recessu: minor ferè quinquaginta nunquam fuit, peruenit propemodum ad sexaginta, si veteranos numeres, ferè semper duodecim. Pergit huiusce Domus labor in externorum quoque salute, vt impigrè, ita fructuosè versari. Magna in copia quæretur modus, in modo breuitas. Erat mulier hominum opinione seu possessa à damone seu obsessa, reuera furoris & nequitia facibus excitata, quæ negotium iam pridem facesseret, adhibiti exorcismi, factæ iteratæque per nouem dies Missæ precesque ex more, nulla penè ratio parandæ sanitatis præ-

remissa, dum nihil interim de morbo decedit, de-
 speratio potius accedit, tentatis iam frustra reme-
 diis omnibus. Adducitur fortè ad Patrem testis ea-
 dem quæ testis consciaque scelerum : adhibetur
 confessioni; tulit Dei voluntas, vt eo denique in lo-
 co finis mali atque exitus reperiretur. Altera cal-
 lidæ mulier audaciæ sic artificio furebat, vt se quo-
 que persuaderet enigmam. At quæ in eum er-
 rorem induxerat plurimos, non ita nostrum indu-
 xit. Eremita quidam tentatione carnis superatus,
 iam eremum, iam fidem deserebat, iamque profi-
 cifcebatur Geneuam, & per commodè cecidit, dum
 hæc iter facit (Deo scilicet nè scandalum hoc eueni-
 ret, prouidente) vt Sacerdoti occurreret nostro, qui
 familiariter se in hominis sermonem insinuauit, &
 à consilio malo auertit. Deflexerat à consueto Sa-
 cramentorum obeundorum cursu è Sodalibus Par-
 theniis vnus, qui cum menses iam multos liberta-
 tem vitæ pœnitentia non corrigeret, secundum
 quietem videre sibi visus est ignita in caligine irru-
 entem in se, vt raperet, dæmonem: cui ad eius ter-
 rorem expergefacto timor cum ad detestationem
 intermissæ pietatis permagnus; tum ad curam ani-
 mi salutisq; multò maior fuit, ita vt diuinitus id da-
 tum confessio velox tanto cum dolore facta, mu-
 tatioque vitæ loquantur. Fratrem frater intere-
 merat, & alteri quidem tumulus, alteri patibulum
 parabatur, sed quia fratricida vinctus primò Sacer-
 dotis nostri alloquio nihil adhuc de odio in fratrem,
 de gaudio mortis fraternæ etiam cum suæ nihil du-
 bio discrimine remiserat, tantum erat odium, se-
 cundo alloquio sic mutatus est, vt alium diceres.

Non

Non minus de fratris adhuc spirantis vita, quàm de capite suo laborabat: mortem à Iudice denunciata, sibi, vt reo debitam, vt pœniteni gratam accepit, nihil omisit Christianæ officii priuatim, publicè, toties mortuum fratrem appellans & compellans vt parceret. Atque vt abscindenda per carnificem erat manus: Ecce, inquit, manus tanti facinoris administra, abscinde. Sic deniquè prosequut⁹ est quod habuit reliquum vitæ, vt in lacrymas effusa turba simul etiam in nostrorum laudem soluere-
tur, qui tam peritè animos tractarent, & ad pœnitentiam inflecterent. Puellam non amplius quatuordecim annorum ingressus dæmon, malè admodum tractabat. Vocatus noster ille dum excipere illius confessionem vult, dæmon os linguamque occupat: nè hiscere quidem pote st, ingeritur in os puellæ panis, ab exorcista benedictus, quæ sic dæmone ad imas partes se recipiente, peccata sua confessione expiat: quibus expiatis facilior fuit ad plenam liberationem via. Ac vt aliàs miris se malis dæmon prodiderat, ecce vbi recens prodigioso puella tumore intumescit, mater eius Diuæ Mariæ Aspri colli miraculis in Belgio celebri non citius votū vouit, quàm insigni miraculo filiam liberam vidit. Primus in Nouitiatu ipso obiit Claudius de Chau Coadiutor, dum adhuc in prima Probatione versaretur, sed tantis virtutum, charitatis in Deum & patientiæ signis, quasi longas iam in Societate Probationes exegisset; spe verò tanta, vt in eo Adolescente satis ostenderetur, cui semel ad Religionem aditus, eidem facillè patere ad cœlos aditum. Is ex morbo conuulsiones periodicas patiebatur, quarum ab
ultima

ultima, quæ proximè antecessit mortem, cum rediisset ad se, & ubi sum? inquit, vnde venio? adhuc-
 nè vivo? dolens se inde ita diuulsum. Interrogatus
 quid sibi vellet? respondit obiectum sibi locum pul-
 chritudine in primis nobilem, ad quem non pote-
 rat cupiditatis & lætitiæ oculos non adiecisse: In eo
 tam pulchra omnia, tam mira, quæ quò poterat e-
 differebat: sed ad ea fruenda non ita multò post sua
 maxima voluptate è viuis excessit, in Societate cœ-
 lesti futur^o, tùm Iesu sui, quem inter dolores mor-
 bi suauissimè laudabat, tùm B. Ignatij, quem tam
 amanter toties appellabat. Inciderat in morbum
 Margaretha Mantuana, Henrici Lotharingi, iam
 tùm Ducis coniux, morbum autem medicorum
 opinione propiorem morti, quàm vitæ; sollicita e-
 rat ciuitas periculo, suspensa metu, perturbata me-
 dicorum iudiciis. Summus ergò & cœlestis medic^o
 implorandus fuit, & in templo quidem nostro, pub-
 lica quadraginta horarum oratione, in qua dùm
 suas de nocte vices ageret è nostris vnus, sanitatem-
 que feruentius deposceret ægrotanti, repente ob-
 orta ipsius animo lux est clarissima, quæ ostenderet
 nihil esse metuendum, & tanto in discrimine tanta
 securitas enata, vt tristem Patrem, qui ægrotanti
 erat à confessionibus, solaturus ierit futuræ sanita-
 tis affeueratione: Iterumque inter orandum con-
 firmatus necesse habuerit tristio rem Patrem con-
 firmare magis, qui desperatæ salutis ex aula nun-
 tium, & extrema veluti medicorum iudicia do-
 mum reuexerat. Et probauit quidem euentus id à
 Deo esse, cuius est sanare, & cui voluerit reuelare.
 Perfectum hoc anno sacellum, cui à Confessoribus
 titulus

titulus & honore est, pulcherrimè laqueatum pictumque, egregio imaginum opere visendo potius quàm narrando, dùm breuitas obstat. Quo in Sacello imago est Virginis Aspricollis, qua de aliàs, ad quam magno vir splendore maleficorum artibus grauissimè passus; postquam sacra fieri curauit, recreatus plurimum, vt miseri putauit esse ad misericordiae matrem confugere, ita & ingrati accepto beneficio tacere. Alio sepultus in Sacello est à se condito & ornato Dominus Hattonius, plurimis Romæ perfunctus muneribus, quod ornatius fecit coniux vario marmore, & duplici aræ veste ex holeserico villosa nigro. Ædicula componendæ afferuandæq; templi vniuersæ suppellectili dudum necessaria, hoc tandem anno ædificata est. Supellex autem ipsa omnium generum eleemosynis in tēpli cultum erogatis plurimum aucta. Singulæ prætereuntur, fileri propter auctorem non debet, quod donum dedit, vt liberalitatis, ita pietatis argumentum Catharina Lotharinga, cortinas sex altaris fericas, cum alio ornatu opere Indico; filia illa est Caroli III. qui & ipse prægrande marmor magnitudine inusitata, nec minus opere visendum, quod ad splendorem palatii parauerat, ad splendorem domus Dei & aquam benedictam continendam destinauit, paulò antequam moreretur. Igitur cludet Annales, qui diem clausit luctuosum vniuersis Princeps Optimus Carolus III. si cui dat optimi nomen magnam rem Christianam voluntas, benignitas in suos, in omnes homines iustitia & fides. Laudatus est oratione funebri ab vno è nostris viro eloquente, nunquam satis laudandus Princeps, & verò à nostris

nostris, quos dilexit ut filios, & quoad necesse fuit, commodis omnibus affecit. Secessum ille nostrorum è Gallia benignissimè habuit, suo potius beneficio quàm aliorum consilio, quos seu vnius amantes Ordinis nostri, seu temporis illius calamitatem metuentes non audiuit. Adibant eum nostri ut principatu ac dignitate excellètem, ut facilitate parem infimis: prouocabat ipse libertatem, si qua tandem reuerentia vinciri videretur, & quoties visèbat nostros, visèbat autem frequenter, et si procul à palatio dissitos, hoc solo ut viseret, toties amorem suum quo sensu prodibat! amo, inquebat sepius, Societatem vestram, & aliàs: perieramus Pater, Rectorem alloquebatur, perieramus, hæreticiam omnes effemus, exularet à terris meis vera fides, nisi vos obstitissetis. Cor ipsi⁹ à Duce filio nobis traductum ad sepulturam sui in Societatem nostram, & vicissim in eum Societatis nostræ perpetuum monumentum. Obiit Nancei hoc ipso anno, qui Christi est 1608. Atque hæc pro memoria factis, pro tanti Principis dignitate parum.

COLLEGIVM BITVRICENSE.

Viuunt in hac Domo deuoti Deo 29. Sacerdotes tredecim, domesticæ procurationis septem. Scholarum fama solito latius peruagata, suis complures sedibus exciuit: mille circiter Auditores numerantur. Insignes conuictorum fructus, quo nomine in summis ædium angustiis locum liberis aliquem viri primates impensè rogāt.

COL.

COLLEGIUM NIVER-
nense.

Septemdecim hoc anno Collegium Niuernése incoluere, Patres septem, Magistri quinque, totidem Coadiutores. Et si autem in restaurandis perficiendisque ædificiis, quæ anno superiore fuerant inchoata, & veteribus fundis redimendis recuperandisque magnopere toto hoc anno defudatum est: nihilò tamen segnius in Scholis, & animarum salute procuranda laboratum. Exceptus est à Scholasticis nostris, semel atque iterum Illustrissimus Dux Niuernensis cum coniuge; & in eius gratiam dat⁹ in scenâ Ferdinandus Gonzaga, Turcarum in Africa, auspiciis Caroli V. Imperatoris, debellator, magna omnium approbatione, & Principis, in hoc suum Collegium propensissima voluntate, cuius argumentum est non crebra modo visitatio, cum in hac vrbe degit, sed studium etiam ornandi atque amplificandi. Cum enim quinque tantum Scholæ Humaniores isti Collegio pmissæ essent, vnum præterea Philosophiæ Magistrum, annitente Reuerendissimo Episcopo, & vniuersa ciuitate, à Patre nostro impetrauit. Scholæ autem ipsæ etsi non numerosissimæ; non enim multum superant 400. lectissimam tamen & ingeniosam erudiunt iuuentutem. Quinque sexvè apud nos ad fidem Catholicam ab hæresi rediere: ex quibus vnus Patre hæretico, matre Catholica nat⁹, initia grammaticæ apud nos olim edoctus, fidem Catholicam apud Sathanæ ministrum eiurat: inde
duode-

duodecim ferè annos sine vlla Religione vixerat, tandem resipuit miser, & nostris confessus, apud Episcopum N uernensem hæreses publicè detestatus est. Oppidum S. Cæsarij, à multis annis hæreticorum Sentina est, vbi tamen Catholici non pauci, ijque quasi per Antiperistafim, vera pietatis retinentissimi, sicut vice versa hæretici eo in loco longè omnium obstinatissimi. Eò accitus vnus è nostris, per Aduentum & Quadragesimam conciones habuit, diebus Festis manè ad Catholicos in templo, vespere ad confertam multitudinem ferè de fidei controuersis, & Ministrum ex occasione auditum publicè non sine fructu confutauit. Quatuor hæresim abiurarunt, duo coram testibus, reliqui priuatim. Grandæuus quidam à Sacerdote nostro petiit, vt post octauum diem ad confessionem admitteretur; consensit Pater: sed interim inopinata mors pridie octauæ diei bene valentem miserè oppressit, vt alios doceret, minimè in salutis causa comperendinandum. Plurimi ab esu carniū reuocati, etiam de hæreticis, quorum alter coniugum Catholicus est.

COLLEGIVM MOLINENSE.

NVmerauit hoc anno de nostris Socios vnde viginti; Sacerdotes septem, totidem Magistros, quinque Coadiutores, ex pluribus candidatis, qui Societatem contentissimis animis expetebant, duo duntaxat electi sunt. Horum alterum pater materque, hæc blanditijs, ille minis ab instituto

instituto auertere frustra conati, vbi infractum filij
 animum diuinamque in eo gratiam agnouerunt,
 æquiores facti in eius vota benignissimè concessere-
 rūt. Non leuis etiam, breui licet temporis spatio, in
 vrbe quadam Aruerniæ, vnius è nostris, qui eò con-
 cionaturus venerat opera, morum est facta muta-
 tio. Publicam intemperantiam & comestationum
 ingluuiem non sua tantum proscripsit voce, sed iu-
 rante in eius verba Magistratu, voce præconis exu-
 lem dedit, approbantibus vniuersis, & hoc editum
 oratore Christiano dignum, inclamantibus. Adul-
 terinum sacræ cōfessionis vsum, quò perfunctoriè
 & quasi per indicem confiteri assueuerant, corre-
 xit. Simulque Ecclesiasticorum quorundam licen-
 tiam, quæ magno reliquæ vrbis scandalo, ita im-
 punè grassabatur, vt qui modum faceret impuden-
 tiæ, non esset. Reuerentia tandem nostri Sacerdotis
 perciti, & eruditi doctrina, ad meliorem frugem fa-
 mamque redierunt. Emicuit quoque in hac vrbe,
 Collegioque B. Ignatii parentis nostri patrocinium.
 Primi nominis Matrona, decisis iam detritisque
 per morbi violētiam viribus, vergebat in mortem;
 succurrit afflicte B. Patris memoria, cuius illa incre-
 dibilis olim charitas, nunc beatifica dilectione ar-
 dentior est. Applicuit animum sapiens mulier, &
 impigrè votum concipit, in honorem illius se Chri-
 stiana sacra domi nostræ pcepturā, vt primū per
 remittentem morbū licuerit. Absoluebat adhuc, &
 iam se sentit voti ream, nihil enim antiqui morbi
 reliquum erat præter memoriam, & diuinæ laudis
 argumētum. Sed & Beatissima Virgo suam illa plus
 quàm maternam in Sodales suos benignitatem no-

Q

uis

uis confirmat exemplis. In illis vnus optimæ frugis
 Adolescens in Cholicâ inciderat, tam immanem ac
 crudelem, vt inusitata vis morbi videretur. Iam per
 plures dies ad constitutum redierat, & à prima vi-
 gilia torquere incipiens, ad primam vsque diem si-
 ne respiratione vexabat. Nihil iam reliquum sensit,
 nisi quod ad tanti doloris sensum satis erat, & di-
 uinæ Matris inuocationem. Audit Sodalitatis sui cala-
 mitatem Parthenicus alter, pro legibus Sodalitatis
 statuit opem ferre, adest igitur cū res postulat, cum
 erumpere malum debet, & instaurare carnifici-
 nam, & iam resentiēbantur velitantes quedam pœ-
 næ, iam horror cruciatus patientis vultum effera-
 bat. Haud segnius dat se in genua suppetiacorille
 Sodalitatis, & communem Matrem ardentissimis vo-
 tis implorat. Tū è ve ligō mutata eius facies, non
 iam ager gemere, sed ridere, & defixis in cœlū ob-
 tutibus incredibilem quandam iucunditatem age-
 re potius quàm loqui. Denique sub te (ait) Virgo, si
 dolores hunc finem habent, doloris finis nullus e-
 sto. Pergebat interim in voto Sodalitatis; & simul fu-
 it orandi dolendique finis. Præceptorum vnus
 in vico dum concionem habet, differitque de vir-
 tutibus ceræ consecratæ; perorantis verba res ipsa
 comprobauit. Aderat enim puella vix triennis, quâ
 ab vtero diræ cacadæmonis artes miserrimè affli-
 gebant, & iam pridem tentata omnia comploratos
 parentes in desperationem adduxerant. Spem illo-
 rum in Deum erigit noster, Agnumq; benedictum
 è collo misellulæ appendit, & ipso momento persana-
 nata est. Ad Montem lucium, (id est oppidum Boi-
 orum, secundum Molinas facile princeps) susce-
 pta

pta expeditio à Sacerdote nostro præter solitas officiorum Societatis manubias, hoc habuit insigne, quòd eius hortatu in ergastulum datæ à Magistratu proiectæ libidinis mulierculæ, quæ publico vrbis scandalo Ecclesiastico maximè Ordini insidiabantur; & quod dictu horrendum, ab eodem inprimis, à quo rescindi malum debuerat, ali, fouerique ferebatur.

COLLEGIVM ROTHOMAGENSE.

FVère hoc anno Rothomagi è nostris duodeviginti; Sacerdotes ad summum duodecim, vt minimum nouem; Præceptores nondum initiati sacris, priori anni parte tres, posteriori quinque, Nouitij duo, cæteri rei domesticæ Adiutores: E quibus vnus vita functus est Valentinus Sanier, maturus ætate iuxta & virtute, qui annos natus quatuor & sexaginta, in Societate quadraginta exegerat, orationi & mortificationi, quoad vixit apprimè deditus; extremo vitæ anno cum repentè in paralyfim incidisset, memoria ita penitus cum valetudine excidit, sui vt nominis propè immemor, vnus Dei memor esset. Vidimus sæpè lecto affixum defectumque sensibus, ad Dei appellationem tanquam ex alto somno expertectum, arrectumq; ad ea, quæ de diuinis rebus differebantur, ad cætera omnia obsurdescentem. Quòd si ex interuallo tantisper conualesceret, de Deo semper aliquid balbutiebat; diemque Dominicum, quo die cœlestem cibum incredibili pietatis sensu percipiebat, cupidif-

simè opperiebatur. Operi sic addict⁹ erat, vt otium ipsa ægritudine grauius ferret, attritusque iam viribus, suam bonus senex quantulamcunq; domesticis opellam vltro deferret. Eius iacturam postmodò sarserunt Coadiutores duo, aliique nouem ex hoc ipso Collegio in Societatem admissi, quos inter vnus Rhetor, reliqui Philosophiæ curriculum emensi. Aliorum Religiosorum Ordines inierunt nostræ alumni disciplinæ omninò 25. Idè alij plerique meditantur. Nostram Societatem expetunt viginti. Puella tredecim annorum, insciis parentib⁹ cum vni de nostris peccata confessione explicasset, hæretici cuiusdam ancillæ idem vt faceret aliquando persuasit, primoque diluculo in sacellū nostrum ei se vel ducem vel comitem adiunxit. Erat Sacerdotis eius, cui confiteri statuerat, Tribunal, tanta pœnitentium turba circumsessum, matutinis vt horis confiteri non potuerit. Quapropter bona puella ad horam ferè quartam pomeridianam in eodem vestigio ieiuna perstitit; hoc quidquid laboris & inediæ vorandum erat, ad propitiandum ancillæ Numen æquissimè perferens, seque interim dum illa confitebatur, hoc tanquam pabulo sustentans, quòd præda è manibus non effugisset. Iucunda exceptus celebritate nouus supremæ curiæ Præses, cui ad Magistratum capeffendum Lutetia excedenti Rex Christianissimus nostrum Collegium impensè commendarat. Idem Philosophicis exeunte cursu disputationibus non semel interfuit, nostrorumque vel discipulorum eruditionem, vel professorum modestiam vehementer probauit, reclamante in primis Philosophiæ externo quodã
 Præ

Professore, qui traducendo Societatis nomine nostros ad se discipulos auertere conabatur. Sed nimirum, quæ aduersus nos techna parabatur, in ipsum auctoris caput recidit, multaq; verborum licentia id vnum consequutus est, vt aliò migrare cogeretur ipse, nobisque pauculos illos quos auerterat, Philosophia iterum instituendos relinqueret.

DOMVS PROBATIONIS S. TRINITATIS Rothomagensis.

FVit hoc anno vt mos est tirocinii, dum aliis abeuntibus alii succedunt, nostrorum numerus incertus, pauciores nunquam fuerunt quam 34. accesserunt aliquando ad duos & 50. nunc autem duo supra quadraginta numerantur. Quàm gratum diuinæ pietati hoc tradendæ doctrinæ Christianæ sit studium, non obscuro aliquando visâ est indicio significare. Mittebantur eius causa duo in pagum suburbanum, quò vt peruenirent, flumen erat, quod ciuitatem alluit, traiciendum. Nec deerant, qui eos cimba transmitterent, sed Christi pauperes quia nulum non ferebant, pleriq; respuebant. Inuentus est tandem, qui suam illis operam gratis offerret, sed gratis non impendit. Nam præsens viri meritum diuina liberalitas præsentem mercede remunerauit. Etenim columba è sublimi dū traicerent, repente deficientibus alis, in cimbam lapsa, in vectoris manus pro nauulo venit: ac nè cui fortè id casu factum potiùs, quàm singulari Dei prouidètia, interpretari liceret, id ipsum alio die iisdem

ad eundem locum, ob eandem causam transmittentibus iterum contigit; unde nec dubitavit portitor qui transuehebat, nec tacuit sibi erga nostros benignitate præmium à Deo esse perfolutum. Nec verò silenda quorundam insignis ad Societatem nostram vocatio, vel in eius tuendæ ac retinendæ voluntate constantia. Sustinuerat vn^o in scena personâ D. Augustini, post ancipites grauesq; carnis & spirit^o tentationes ad Christû se cõuertentis; is non multò pòst, cum de perfectiore vita deligenda secum deliberaret, eosdem ipsos animi motus, pugnantiumque cogitationum fluctus, quos sub aliena persona effinxerat, aliquandiù re ipsa expertus est, sed emerfit quoque feliciter. Nam repentè diuina lux oborta, menti summam tranquillitatem attulit, & firmam voluntatem ad Societatis portum contendendi; quem post diurnam & assiduam efflagitationem tandem tenuit; non maiore suo gaudio, quàm nostro. Est enim Adolescens eximiis naturæ virtutisque dotibus instructus. Sed illustris fuit alterius Adolescents septemdecim annorum pietas simul & constantia; quem pater cum diù frustra variisque artibus de ineundo Societatis proposito deiicere tentasset, hanc quasi supremam machinam admouit, vt filium lautissimo propinquorum amicorumque, quod eam ad rem instruxerat, conuiuio adhiberet; in quo eius animum communi coniunctoque conatu atque impetu inuaderent omnes frangerentque, vt sperabat. Quod cum ex eius sententia minimè succederet, furibundo similis obscœnas cœpit, & Christianis auribus indignas voces euomere: quas vt audiuit

uit pius Adolefcens, miserabili parentis furore, cœ-
lestisque Patris offensa commotus, subitò in lacry-
mas ira prorupit, vt cõuiuas ad commiserationem
flexerit, & quos prius aduersantes habuerat, ad
causæ suæ patrociniũ conuertit. Atque vt patris
crimen aliqua sua pœna expiaret, contemptis lautæ
mensæ ferculis, seu in candelæ expressam edere
cœpit: & quoties spurcius aliquod verbum de Pa-
tris irati ore audierat, toties Sacrosanctum IESV
nomen, in orbiculo suo, ipsis quæ edebat fustulis
imprimebat. Et quamquam nihil tũ quidem er-
ga filium remittere visus est pater; patri tamen sa-
lutaris tanti filii pietas postea fuit, vt credimus. E-
tenim cum patris adhuc obdurati, alteriusque filii,
quem habebat domi, corpora tam grauibus mor-
bis afflixisset Deus, vt huius salus desperata, illius
dubia videretur; sic animum quoque immutauit,
vt ad filium postmodum litteras daret quibus dice-
bat, agere se Deo gratias, filium quod haberet in
Societate nostra, & à filio contendebat, vt sui pre-
cibus diuinam sibi maiestatem conciliaret, ab eaq;
pristinæ obstinationis veniam impetraret. Atque
hæc quidem quorundam propria sigillatim. In vni-
uersum autem probatum sibi fuisse in hac Domo
conciatum vniuscuiusque ad virtutem studium
& accensam voluntatem non semel testatus est, cũ
in ea versaretur R. P. Prouincialis, cuius etiam
mandato delecti sunt ex omnibus duodecim non
mediocris spei Adolefcens, qui Parisios missi sũt,
ad inchoandum in Patrum Professorum Domo,
nouum tirocinium, quod hoc anno cœptum est.
Cæterum contigit, hoc ipso anno Dominae Dau-
bingi

bingi Isabellæ scilicet Du Moncel Fundatricis nostræ obitus, quæ ut nos in vita semper dilexerat, ita post mortem perpetui amoris pignus, & monumentum apud nos cor suum esse voluit. Ergo ut in templo nostro conderetur, magna & celebri pōpa, Nobiliumque virorum comitatu allatum, pariâ nobis pietate, prolixæque erga defunctam voluntatis significatione exceptum est. Percellere nos repentinus hic casus potuit, si res humanas consideremus, cum significasset ipsa, velle se domum hâc, quæ fundarat, annuis prouentibus augere, sed dolorem hunc minuit Fundatricis nepos, idemque hæres, cui cum cereum nuper de more offerremus, ea benevolentia significatione accepit, ut diceret se non amore modo, sed beneficiis etiam cōferendis cum amita certaturum. Inuaserat mulierem dæmon, eamque miseris diuexabat modis, cui & se nonnunquam visendum ostendebat, falsa noti Religiosi viri specie. Iussus sola menta à Sacerdote nequam spiritus ab euentita illa specie abstinere, amplius non comparuit. Idem ut mulierem eandem à confessione peccatorum impediret, nunc illius oculis sic illudebat, ut præsentem Confessarium cernere non posset, nunc guttur sic premebat, ut loqui non valeret. Sed cum dæmoni rursus Sacerdos noster imperasset, liberam ut mulierem relinqueret, liberata ritè cōfessa est. Emotæ mentis hominem, & iam furiosum ex inani spectro, quod illi assidue, tâquâ hominis mortem intetatis specie obuersabatur, cum variis frustra remediis curare conati essent sui; consultus vnus è nostris, B. Virginis opem implorandam respondit. Itaque ad sub-
urba-

urbanum ei⁹ nominis templum, cui à Bono Auxilio nomen, vt ægrum ducant, ibique sacrum pro eius incolumitate faciendum curent, auctor est. Quod ita feliciter successit, vt peracto sacro, æger somno se dederit, expergefactus redditam sibi mentem, ac paucis post dieb⁹ redintegratas corpori vires, quas vis morbi attriuerat, gratulatus sit. Pro tanto denique beneficio ad ædem nostram gratias acturus venit, & Sacramenta pœnitentiæ Euchari- stiaque percepit. Nonnulli in fide Catholica confirmati: Nonnulli Ecclesiæ reconciliati. In his fœmina à parentibus hæreticis educata, cum nullam in hæretica doctrina quietem animi reperiret, miseram- que vitam in perpetuis agitationibus duceret, vt hac se molestia liberaret, vnius è nostris consilio paruit, hæresimque coram huius ciuitatis pœnitentia- rio cū eiurasset, & peccatis à Sacerdote nostro ex- piata esset, optatam quietem confestim adepta est. Pax inter patrem filiumque alterum iam mensem disidentes reconciliata, qui etsi domiciliis pené coniuncti essent, neuter tamen in alterius domo pedem ponere statuerat; quin pater Sacramento quoque adiecerat, se filii domum nunquam ingres- surum: per Sacerdotem ergò nostrum sic ad pacem concordiamque reuocati sunt, vt pater ægrotantis filii domum, inuitante & cõciliante nostro, vene- rit, filius à patre iunctis manibus cum lachrymis veniam petierit, pater collachrymās filium in gratiam rece- perit.

COLLEGIVM FLEXI-
ense.

DVo de quadraginta Socios numeravit anno ferè toto Flexiense Collegium; exeunte, octo supra 40. In his Sacerdotes fuere quindecim; septem in re domestica occupati; reliqui Scholares, omnes suo quisque in munere, tum ad suam tum ad aliorum salutem satis incitati. Mille ducentos alumnos disciplinae nostrae in Scholis recensuimus, quos inter non pauci è Nobilitate praecipua Regni: mirum quam faciles flexilesque ad honesta quaeque capeffenda. Enimvero vix instituta B. Virginis Sodalitas fuerat, cum multi genere opibusque praestantes & dignitate adscribi militiae sacrae coeperunt, tanta frequentia, ut aedes Sodalitii laxanda fuerit. Nonnulli in nostrum & alios Religiosos Ordines cooptati. Neque obscurum quanto pere nostros etiam Nobilissimi quique reuereantur. Abierant in diuersas factiones duo è primariis, & amicos uterque suos, ut fit, offensis animis in partes suas traxerant, exardescabantque indies inimicitia, ita ut in flammis eruptura iam iam que viderentur. Et erupissent haud dubie, nisi nostrorum auctoritas repressisset, cui ut cederent elata licet ingenia, & exasperatis praesertim odiis cedere nescia, haud aegre permota sunt. Scholas porro illustrarunt sua praesentia Dux primùm Vindocinensis, cum in Britanniam, cui pro rege praest, proficisceretur; deinde Dux item Sparnonius, qui filium habet inter prima huius Gymnasii ornamenta, uterque, nec non etiam à Varana Flexiae Gubernator, qui paulò ante illos

los venerat, vario carminum genere aliisque; Scholasticis actionibus excepti, communi omnium approbatione & voluptate. Flexiæ Adolescens cum se diris deuouisset, nocte insequente ingenti horrore correptus, tam terribilium formarum monstris sic agitatus est, ut iam iamque loco asportandus sibi videretur, sed tandem implorata B. Virginis operâ, spectrorum conatus omnes euauerunt, & metus ille saluti fuit. Cum primum enim licuit conscientiæ sordes omnes apud Sacerdotem nostrum confessione expiauit; mentisque reddita tranquillitate abscessit, admonit^o, ut cuius tanto in discrimine præsentem opem senserat, eius patrocinium in posterum expeteret, acceptique beneficii magnitudinem memoria coleret sempiterna. Claudet narrationem res ad illustrandam B. Patris N. Ignatii gloriam memoranda. Mulieres duæ honestæ iuxta & virtutis studio commendatæ, cum plures annos in matrimonio desperata prole viuerent, mutisque Deum ac Cœlites precibus votisque; diu, ut id beneficii consequerentur, frustra inuocassent, hortante demum Sacerdote nostro, ut ad B. Ignatii patrocinium se conuertant, eoque apud Deum deprecatore vtantur: Monitis obsecratæ vouent se, si filios fuerint enixa, eos ipsos, si modò consentiant, diuino cultui in Societate nostra consecraturas; conceptum precibus votum haud multò post consecutus est in vtero fœtus, qui ut summa parentes voluptate perfudit, sic eos in Ignatium Ordinemque nostrum immemores esse non

finet.

COL.

COLLEGIVM RHEDO-
nense.

SVunt in hoc Collegio de nostris 26. vndecim Sacerdotes, in quibus vnus casus conscientiae explicat, duo Philosophiam docent, quartus Rhetoricam, quinque alii inferiorum Scholarum sunt Magistri: quatuor Philosophiae Auditores, sex Coadiutores. Hic annus nihil habet magnoperè diuersum à præcedenti. Matrona nobilis capsam dedit seruandis reliquiis, splendidissimo instructu, quæ teneat intuentium oculos animosque, collucent gemmæ vndique, & incredibilibus quædam rerum varietas bellè contenta: Sic vt summum & singulare artificium materiam ipsam facilè exuperet. Archidiaconus item Venetensis moriens nobis legauit Bibliothecam & Sacelli sui instrumentum, in quo maximè Crux eminet, cum Christi pendentis effigie, & duabus hinc indè icunculis D. Virginis & Ioannis Euangelistæ, ex argento auro inducto polita elegantia, quæ omnia mille aureis æstimantur. Mulier præterea nobilis centum aureos dedit, ad vas conficiendum Eucharistiæ sustinendæ, cum de more populo veneranda proponitur. Accidit quidam, quod nostrorum & aliorum etiam veneratidem erga parentem B. Ignatium posset incendere. Nam vir fuit, quem malus dæmon variis ludibriis & horrore, septem aut octo iam annos continuos exagitarat, de die, de nocte, modò strepitus exaudiebantur circa cubiculum. In ipsum lectum sensim irrepebat, modò canis, modò aliarum animantium formam induebat. Vertumnum diceret aut Empusam;

pusam: nusquam à terrore & metu induciæ concedebantur. Venit in mentem consilium ab nostris petere. Suadetur peccatorum expiatio, sed omniū quæ tota vita commisisset: fecit id sanè diligenter, nec tamen ludificationum finis aut pauoris. Noster ad imagunculam duorum Patrum Ignatii & Xaverii adiicit oculos, plenusque pia fiducia hominem aduocat, rem explicat, eorum sanctitatem haud dubiis miraculis iam testatam ait, suadet ut appendat in conclavi, precesque adhibeat ad eum, qui nostram Societatem diuino consilio fundasset. Omnia lubens peregit ordine, medicinæ auidus in repropè deplorata. Rediit homo paucis post diebus in Collegium exultans, cum se planè tot annorum molestia B. Patris salutari patrociniò liberatum fateretur.

COLLEGIVM RHE- mense.

O Ptandum iam pridè fuerat, ut Rhemis, hoc est in ampla & nobili ciuitate, quæ totius iam olim Belgicæ secundæ Metropolis; postquam autem Francorum in Gallia Regnum constitutum est, id honoris est adeptæ, ut Reges solemniter ritu & consecratione inauguret, Collegium Societatis nostræ haberemus. Res cum aliàs non semel tentata, tùm maximè post reditum nostrum ab exilio. Sed cum magnis, ut ferè fit, grauibusque difficultatibus priusquam conatus emergerent, ab amicis & fautoribus nostris luctatum est, peruicit tandem paucorum hominum cum liberalitate cōiuncta

iuncta auctoritas, in quibus præcipua laus facile de-
 betur R. D. Abbati Brutardo summi Franciæ Can-
 cellarij Fratri, virtute simul ac pietate suspiciendo,
 Huius enim Magnificentiæ coemptæ primùm no-
 bis a des; tum Magistris ad docendum exstructæ
 Scholæ. Nec finem hic bene merendi fecit, sed pri-
 oratum præterea, ex quo ducentorum minimum
 aureorum annuus Collegio futurus est proventus,
 nobis addixit, cuius triumque aliorum qui confi-
 mili aliorum beneficio ad noui huius domicilii su-
 stentationem accesserant, litteræ Pontificæ, quib⁹
 Collegio in perpetuum attribuebantur, dum Ro-
 ma afferuntur, seu cursoris incuria, seu re alia in-
 terciderunt. Enituit in eo casu diuina erga nos pro-
 uidentia. Nam cum diuturna illarum expectatione
 non sine metu suspensi hæreremus, neque ita nos
 noui sumptus, vt sumptibus damnosior mora con-
 turbaret, per oportune accidit, vt in cuiusdam è sti-
 patoribus Regiis manus venerint. Is paucis num-
 mis redemptas à rustico, qui eas secus viam regiã
 repertas domi suæ neglectas iam diù retinebat; po-
 steaquam nostras esse comperit, (hoc enim princi-
 pio ignorabat) ad eum Patrem attulit, qui in Regis
 aula per id tempus versabatur. Ita ad nos tandem
 peruenerunt, laborantes ac nutantes res nostras
 Deo aspirante confirmarunt. Nec prætereunda si-
 lentio R. D. Antonij Fornerij Metësis Ecclesiæ Pri-
 micerii liberalitas; qua aureos nummos mille du-
 centos donauit, ex quibus 80. in singulos annos
 conflati sunt. Nam de aliis singulis longum esset cõ-
 memorare, qui vel domesticam inopiam, quæ noua
 potissimum Collegia premere solet, suis opib⁹ sub-
 leuarunt

leuarunt, vel Sacrarium & Bibliothecam sacra sup-
 plectile librisque instruxerunt. Quanquam Bi-
 bliotheca duorum maximè è familia & Societate no-
 stra est beneficiũ. Sacer autem ornatus Illustrissimæ
 & Reuerendissimæ Domine Renatæ è Lotharinga
 Virgini Deo deuotæ, cœnobii que S. Petri apud Re-
 mos Antistitæ, præcipuè debetur. Hæc enim exi-
 miam Fratri Ludouici Guisii, Archiepiscopi Re-
 mensis erga nos beneuolentiam, quàm multis sæpè
 argumentis testat⁹ est, imitata, ad cætera perpetuæ
 in Collegium beneficentiæ munera hoc adiecit; vt
 Sacello nostro calicem solido ex argëto Pyxidem-
 que Eucharistiæ auratam, & cælatura visendam
 offerret: cum serica veste ad altare conuestiendum,
 viumque Sacerdotis opere Phrygio, & ramentis
 aureis interm. cantib⁹, ad speciem pretiũq; con-
 spicuo. Hoc igitur rerum nostrarum instructo ap-
 paratu cum tempestiuum iam videretur, & ciues
 assiduis votis id vehementer expeterent, mandato
 R. P. Prouincialis, sub finem Octobris apertæ sunt
 Scholæ, quæ Auditores illicò collegere ad quingē-
 tos, facili ferè omnes indole, & ad pietatem incli-
 nantes; ita vt spes sit non obscura, quos ab hac labo-
 rum suorum parte fructus ad publicam vtilitatem
 conferre Societas nostra solet, eos Remis Deo a-
 spirante vberimos ac latissimos fore. Nec minus
 interea iucundos dedere conciones per Quadrage-
 simas ferias in Templo duplici habitæ. Hoc vnum
 de multis sit argumentum; dùm plenis vt fit velis
 noster in Iudæ proditoris immane facinus inuehi-
 tur, verita Monialis præsentem è cœlo vindictam,
 si proditorem imitaretur in proprietatis crimine, à
 quo

quo manasse aiebat, prima in eo Seruatoris prode-
di consilia, quas ad eum diem sibi suæque necessi-
tati pecunias seposuerat, cum reliquis communi-
cat. Similes è colloquiis familiaribus comportati
manipuli. Adolescens, qui à Christo ad Calvinum
immani transfugio defecerat, vnus è nostris octi-
duana ac laboris plena Catechesi, discussis tenebris
Catholicam fidem amplexus est.

COLLEGIVM A M-
bianense,

AMbianum Ciuitas est Gallia inter præcipuas,
Prouinciæ Picardiæ Caput, Episcopi & Gu-
bernatoris Sede, Templorum numero, &
Primarii magnificentia, pulchritudine vrbis & loci
amœnitate nobilis. In eam ante 24. annos Reue-
rendissimus Dominus Godefridus à Martonia E-
piscopus Ambianensis bene consultum volens suæ
Diœcesi, Patres Societatis nostræ deducere studuit,
& in cœtu omnium Ordinum vrbis probata nostris
Collegium vrbis, quod sensim collabebatur, addi-
cere. Sed hoc consilium illo quidem tempore, que-
cunque causa fuerit, planè dilapsum fuit. Tan-
dem post annos 20. Henrico 4. feliciter regnante,
iterum in hanc vrbem, sed feliciori exitu, euocati
sumus. Nam cùm post nouennale ferè exilium,
quo Societas Gallicum solum, edicto Regio ver-
tere coacta fuerat, tandem anno Christi 1603.
mense Septembri postliminio pristinas sedes edi-
cto quoque recuperasset, vt plerequæ aliæ vrbes
Gallia, ita Ciuitas Ambianensis, Collegium de no-
stris

strisvt apud se erigeret, & habere liceret, per libellum supplicem à Rege nostri Ordinis amantissimo, impetrauit. Sed interueniente deindè Episcopi absentia, ad biennium confici vix quidquam potuit, quo elapso ciuitas ex Sacerdotis nostri concionibus nostrorum studiosior indies effecta, conuentum generalem iniit in Episcopali palatio, cui præfuit Reuerendissimus Episcopus, Illustrissimus Princeps Comes à S. Paulo Prouinciæ Gubernator, Dominus de Trequey, vrbis & arcis Præfectus, nostri Ordinis studiosissimi, aliique plurimi ex omnibus Ordinibus interfuerunt. Vbi et tentatum est à nonnullis vt tota res disturbaretur, tamen omnium sententia decretum est, vt Societas nostra Collegium S. Nicolai (vulgo magnas Scholas nominant) adiret, instauraret, & possideret. Cumque Venerabilis vir Ecclesiæ Ambianensis Canonicus idemque Scholasticus, ad quem id Collegium pertinebat, huic decreto consensisset, nostris delatum est traditumque perpetuò possidendum. Erat tùm Collegii moderator Carolus Regius, qui cum Societatem ipse nostram inire cuperet, plurimum hoc negotium promouit. Nam & Collegio libētissimè celsit, & suis beneficiis, vt Collegio à Sede Apostolica annecterentur, nostra causa exiit, tùm seipsum denique nostræ Societati dedit, in eamq; admissus est. Huius frater ætate & dignitate superior, voluntate ac propensis in Societatem studiis vix inferior, eiusdem Ecclesiæ Cancellarius, & in præfectura eiusdem Ambianensi Senator Regius, nihil non egit, vt restota ad exitum deduceretur. Quãobrem & Prioratum vnum nobismox attribuit, &

R

alterum

alterum ab obitu suo possidendum addixit, reddituum annuorum emolumento & loci amœnitate ac vicinate percommodum. Itaque cum ad Reuerendum Patrem Prouincialem nostrum, ab eodem Sacerdote nostro, qui tùm hic concionabatur, publici consilii decretum delatum esset, & reliqua foundationis subsidia, Pater vrbi promisit, si modò Collegium instauratum sufficenti superlectili, & certo annuo reditu prius instrueretur, Lucalibus anni 1608. daturum se per nostros Ambianensib⁹ Scholarũ initium in 5. classibus humanitatis. Tùm Deo iuuante vetus Collegium instaurari cœptum est, vt nostris esset vsibus opportunum, incitantib⁹ que Parochis in Ecclesiis populum, vt in id de suis quisque facultatibus libenter impenderet. Constatavis est pecuniæ non parua, quam non mediocriter auxit vendita decreto publico Domus, nobisq; etiam Regio diplomate attributa. Restaurato denique Collegio, apertæ sunt Lucalibus anni 1608. 5. classes litterarum humaniorum, & paulò post ea quæ est de casibus conscientia. At quo die nostri primùm docere cœperunt, numerarunt in quinq; supradictis scholis quingentos & amplius Auditores, in quibus ex præcipua totius Prouinciæ Nobilitate multi sũt, oēs certè ingenui & ita tractabiles, vt ad comitatem & facilitatem nati esse videantur: ita ad pietatem & litterarum studium propensi, vt multos iam annos nostrorum industria excultos iudices. Habita est oratio à Rhetore nostro ante Scholarum initium in Sacello nostro ad frequentissimam concionem omnium Ordinum ciuitatis, quam Reuerendissimus Antistes, frequens Senatus,

tus, Magistratus vr̄bis cum multa beneuolentiæ si-
 gnificatione & approbatione, audierunt. Approba-
 tionem testatus est Magistratus, qui publicæ muni-
 ficentiæ specimine, quo & principes viros, qui ad
 vr̄bem recentes veniunt, cohonestare solent, no-
 strum Oratorem profecutus est. Exinde Collegiū
 nostrum honoris ergo inuisit idem Antistes & Co-
 mes Prouinciæ Gubernator, quos multa poëma-
 tum varietate exceperunt discipuli. Lustrauit e-
 tiam Gymnasium Illustrissima Principis Guber-
 natoris coniux nostri Ordinis amantissima, quæ
 nullum lapidem non mouerat, vt Collegium hoc
 stabiliretur: iamque stabilitum sua auctoritate fo-
 uet, & quibus potest officiis auget; ac deinceps
 multa nobilitas cum magna omnium Ordinum si-
 gnificatione beneuolentiæ, ac de Societate nostra
 existimatione, quam eorum perhonorifici sermo-
 nes de ea declararūt. Neque verò Scholarum con-
 tenta cancellis est nostrorum opera, sed prodit &
 emanat ad externos, qui in Sacellum nostrum fre-
 quentes ad Sacramenta concurrunt, tanto nume-
 ro, vix vt illis festis diebus Sacerdotes decem satis
 videri possent. Quibus tamen & in vr̄be & pere-
 grè aut Sacramentorum causa, aut consultationū
 ad nos confluentibus, tres aut quatuor Sacerdotes
 de nostris quam possunt nauant operam. Habitæ
 quoque sunt à nostris concionēs sacræ in variis vr̄-
 bis Parœciis, & ad Virgines Deo factas, interdum-
 que ad vinc̄tos carcere. Sed toto sacri Aduentus
 tempore, in templo principē frequentia omnium
 Ordinum post hominum memoriam inaudita ab
 vno de nostris eo fructu, vt magni facti sint inter

hæreticos ad conuersionem motus. Et iam plurimi
 spretis Caluini erroribus fidei Catholicæ verita-
 tem amplexi sunt. Catholici verò in fide confir-
 mati, & ad meliorem vitam ineundam erecti, au-
 ditæ de tota vita confessiones quàm plurimæ. De-
 cem alii his paucis mensibus ad Ecclesiæ gremium
 rediere, hac nimirum in vrbe, quæ Dei gratia fidei
 Catholicæ studiosissima, paucos hæreticos nume-
 rat. Ac vt ciues & exteri, nostrorum labores frugi-
 feros, ita nos ipsorum liberalitatem plurimam ex-
 perimur, ex promiscuis quidem singulorum ele-
 mosynis supra mille aureos iam numerauimus.
 Ad templi etiam ornatum supellectilem non con-
 temnendam, ad eamq; augendam ab vna, etsi pri-
 maria illa & nobili fœmina, panni serici damasceni
 vlnas sex & triginta donatas accepimus. Sed hæc
 initia sunt, quæ maiora breui Deo iuuante conse-
 quentur. Sunt autem hætenus in hoc Collegio
 quatuordecim de Societate; Sacerdotes
 sex, Præceptores non Sacerdo-
 tes quatuor, totidem Co-
 adiutores.

AN-